

מטפל פסיכותרפיה CBT, מרצה באוניברסיטת בר-אילן וחוקר גישות רב-תחומיות לחשיבה, רגש, ותודעה www.shahaz.com

הדור שמבקש משמעות, והחינוך שעדיין מבקש משמעות!

ממספר זהות דתית להתחדשות רוחנית - מסר להורים ומחנכים

שאלת עתידה של הזהות הדתית אינה מונחת עוד רק על כתפיהם של רבנים ופוסקי הלכה. היא מונחת על שולחנם של מחנכים והורים. לא משום שהם מחליפים סמכות תורנית, אלא מפני שהם מלווים את האדם הצעיר, את עולמו הפנימי ואת המתח שבו הוא חי בחיי היום יום. זהו דור שגדל במציאות פוסט מודרנית, המערערת על גבולות, סמכות והייררכיה, רוויית קונפליקטים המהווים ציר מרכזי בעיצוב הזהות הדתית.

תופעת הדת"שים, יחד עם תופעות נוספות בחברה הדתית האומית, משתקפת בנתון מחקרי שלישי 24% מבוגרי החמ"ד מגדירים עצמם כלא דתיים כבר בסיום החינוך. תופעה זו מצביעה על משבר זהות עמוק. משבר זה כרוך בהתרחקות רגשית מעולם הדת וההלכה ובקושי לחבר בין מחויבות דתית לבין חוויית חיים משמעותית. צעירים רבים מצביעים על הקושי לגשר בין עולם הדת וההלכה לעולמם האישי ולחיי היום יום. מתוך מחקר שערכתי עולה כי דרכי חינוך המבוססות בעיקר על הידוק גבולות והעמקת משמעות אינן מותאמות לאתגרי התקופה, ולעיתים אף מעמיקות תחושות ניכור ודחייה. הדור הצעיר אינו מונע ממנגנוני יראה וסמכות, אלא מבקש משמעות, אמת, חיבור פנימי וקוהרנטיות בין אמונה לחיים. מכאן חשיבותה של אמפתיה חינוכית: הקשבה אמיתית לצורכי הדור הצעיר, מבלי למהר לשפוט ומבלי לטשטש גבולות ערכיים. מכאן עולה הקריאה להכרה בתודעה הפוסט מודרנית על חסרונותיה ויתרונותיה. הכרה זו אינה איום על הזהות הדתית, אלא הזדמנות לשינוי וריפוי. הכרה זו מאפשרת התחדשות רוחנית ובחינה מחודשת של דרכי העברת ערכים, אמונה ומשמעות, מבלי לוותר על מחויבות למסורת ולהלכה.

מרכיב מרכזי נוסף הוא הכרות מעמיקה עם דרכי פסיקת ההלכה, לא רק עם התוצאה אלא עם התהליך. פסיקה שיש בה הקשבה גם לצרכים הרגשיים תוך הצגת מנגד האפשרויות המצויים בהלכה, מחזקת אמון בהלכה ובפסיקה ויוצרת גשר חי בין עולם הדת למציאות החיים.

מכאן עולה כי האתגר החינוכי הגדול העומד בפני הורים ומחנכים הוא יצירת חיבור רגשי לצד הצבת גבולות בעולם של ערעור אמת וסמכות, ובמקביל התמודדות עם הסימפטומים הרגשיים השכיחים באקלים בו אנו חיים: עם קושי לשאת תסכול, לדחות סיפוקים, אימפולסיביות ותובענות שהן תוצר של תרבות מהירה ורוויית גירויים. החינוך הדתי נדרש לחזק את הזהות הדתית גם דרך תהליכי ויסות, התמדה ובניית חוסן רגשי.

מדובר ביצירת שפה חינוכית שיש בה קרבה, אכפתיות ונוכחות. שפה שאינה מוותרת על ערכים, אך פוגשת את האדם מתוך אמון ואחריות משותפת לצימחה. הגלת הזהות הדתית לא תבוא בדרך נס, אלא מעבודה חינוכית עמוקה, קשובה ואמיצה. מחנכים והורים אינם רק שומרי סף, אלא בוני גשרים לדור הבא.

הכותב מחבר הספר: זהות: ממסבר דתי להתחדשות רוחנית. הספר פרי מחקר המבקש להתמודד עם אתגר הזהות, כולל מודרך מעשי למחנכים והורים.

ביום א', ח' בטבת 28/12 במרכז התרבות "גולה", שמואל הנגיד 7 פתח תקווה, יתקיים ערב עיון לכבוד השקת הספר. בנושא "אתגר החינוך בעולם שבו האמת נעדרת". במפגש ישתתפו: פרופ' חנוך בן-פזי, הרב יובל שרלו והרב אמיר דרון. לפרטים ואישור הגעה (ללא תשלום) בוצעא: 054-6225290

ניתן להזמין הרצאות לחדרי מורים, מנהלים וצוותי פיקוח בחמ"ד.

מצב זוגי

ד"ר ציפי ריין, פסיכולוגית, מטפלת זוגית ומשפחתית מוסמכת ובעלת מכון ריין ליעוץ ולימודי משפחה

פרשת מקץ: שליטה וענווה בבית

פרשת מקץ מזמינה אותנו להתבוננות עמוקה במושג ענווה - לא כווייתור על רצון או כוח, אלא כהכרה עמוקה בגבול השליטה שלנו. "מקץ שנתיים ימים" לא מגיע, כי יוסף תכנן נכון, ולא כי הפעיל קשרים. הוא מגיע רק כשהקב"ה מחליט. יוסף, שפתר לשר המשקים את החלום וביקש להיעזר בו, למד בדרך הוואבת שהגאולה לא מתוזמנת לפי היוזמה האנושית, אלא לפי התוכנית האלוקית.

יש בי, ויש בנו כהורים וכבני זוג, רצון עז לשלוט. שהכול יהיה בסדר. שהילדים יתנהגו יפה, שיצליחו, שיגרמו לנו גאווה. לשלוט בזה שהזוגיות תהיה רגועה, צפירה, מתפקדת. לעיתים השליטה הזו מתחפשת לדאגה, לאחריות, לאכפתיות - אבל מתחיה יושב פחד עמוק: מה יקרה אם הדברים לא יתנהלו כמו שאני רוצה?

יוסף חולם חלומות גדולים עוד בצעירותו. האחים משתחווים לו, האלומות, השמש והירח. אבל פרשת מקץ מלמדת שהחלומות האלו לא היו על יוסף במרכז, אלא על תוכנית אלוקית גדולה ממנו. כדי להיות שליט במצרים, יוסף צריך לעבור מסע של שבר: בור, עבדות, בית אסורים, ואז - שבר נוסף - שנתיים של המתנה אחרי שכבר נדמה שהנה הישועה בפתח. דווקא המקומות שבהם הוא מאבד שליטה מזככים אותו לענווה. וכשיגיע הרגע, הוא יעמוד מול פרעה, שליט העולם, ויאמר בפשטות: "בלעדי, אלוקים יענה את שלום פרעה". זו ענווה אמיתית. לא הקטנה עצמית, אלא דיוק. הוא יודע שיש לו כישרון, חכמה, יכולת הנהגה, אבל הוא לא מבלבל בין הכלי לבין המקור. הגאולה לא מתרחשת כי יוסף מבריק, אלא כי הקב"ה מנהל את הסיפור.

דווקא שם יוסף נעשה שליט אמיתי. לא כי הוא שולט, אלא כי הוא משוחרר מהצורך לשלוט. ולכן השבר בחייו הופך ל'משבר': הוא זה שנותן מוון לעולם רעב. לא מתוך אנו, אלא מתוך שליחות. כמה זה מלמד אותנו במשפחה. כשאני מבינה שהילדים שלי אינם באמת בשליטתי, משוה בי נרגע. אני עדיין מחנכת, מציבה גבולות, מלווה - אבל בלי האשליה שאם אעשה הכול 'נכון', התוצאה תהיה מושלמת. ענווה הורית אומרת: הילד שלי הוא אדם נפרד, עם מסע משלו, עם בחירות, עם נפילות ועם כוחות. התפקיד שלי הוא להיות שם, לא לנהל את חייו במקום הקב"ה.

זה משנה מאוד את האווירה בבית. למשל, כשילד לא רוצה לשבת איתנו בהדלקת נרות או להשתתף במשחק או חוויה משפחתית שתכננו כדי 'לגבש את המשפחה'. כשאנחנו פועלים מתוך שליטה, ננסה לחייב אותו להשתתף נגד רצונו. נכעס עליו שהוא מנותק. אבל אז אנחנו בעצם עסוקים בנו - בזה שתכננו מפגש משפחתי שמה, שיתנהל לפי התסריט. פרשת מקץ מזמינה אותנו להכניס ענווה ולהיזכר שיש תוכנית אלוקית, לא רק תוכנית שלנו. זה לא אומר לוותר על הרצון לגיבוש משפחתי, אלא לדייק אותו.

גם בזוגיות ענווה היא מפתח עמוק. ענווה אומרת: אני לא שולט בבו או בת הזוג שלי. האדם שמולי הוא שותף, לא פרוייקט. יש לו עולם פנימי, קצב, שונות, זכות להיות אחר ממני. כשאני מפסיקה להילחם על שליטה, אני יכולה להתחיל להקשיב באמת.

שליטה עסוקה בלחץ התנהגות; ענווה עסוקה בקשר. וכשאני מפסיקה לפקוד ומתחילה להקשיב, נפתח מרחב שבו בו או בת הזוג יכולים לחזור מעצמם. שם השבר כבר לא מאיים לפרק, אלא הופך להזדמנות להעמקה, לבנייה מחודשת, לקשר שמבוסס לא על כוח אלא על בחירה הדדית.

פרשת מקץ מלמדת אותנו שגאולה לא מגיעה דרך שליטה, אלא דרך הסכמה להרפות. וכשאנחנו מרפים מאשליית השליטה, נפתח פתח עמוק לאור - בבית, בזוגיות, ובמשפחה כולה.

לתגובות: Ziprheing@gmail.com

לפניות לקליניקה המסובסדת של מכון ריין (טיפול זוגי, הנחית הורים, הנחית מיניות). לפרטים: 055-6614298